

LIBRIS
Evelina
Cîrciu

Katalin
Băltin

60 + 1
ROMANE
ROMÂNEȘTI

Prefață de Alexandru Mușina

A U L A

CUPRINS

DRUMUL SPRE ROMAN	9
Dimitrie Cantemir	10
<i>Istoria ieroglifică</i>	11
Ion Budai-Deleanu.....	14
<i>Țiganiada</i>	15
ÎNCEPUTURILE ROMANULUI ROMÂNESC (SECOLUL XIX)	18
Nicolae Filimon.....	19
<i>Ciocoii vechi și noi sau Ce naște din pisică, șoareci mănâncă</i>	20
Duiliu Zamfirescu.....	25
<i>Viața la țară</i>	25
Ioan Slavici.....	28
<i>Mara</i>	29
ROMANUL ÎNTRE CELE DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE	34
Romanul tradiției	
Mihail Sadoveanu.....	40
<i>Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă</i>	41
<i>Baltagul</i>	45
<i>Creanga de aur</i>	49
<i>Frații Jderi</i>	53
Romanul formării	
Constantin Stere.....	57
<i>În preajma revoluției</i>	58
Ionel Teodoreanu.....	63
<i>La Medeleni</i>	64
Cezar Petrescu.....	68
<i>Întunecare</i>	69
Romanul „decadent”	
Mateiu I. Caragiale.....	72
<i>Craii de Curtea-Veche</i>	72
Romanul modern obiectiv	
Liviu Rebreanu.....	77
<i>Ion</i>	78
<i>Pădurea spânzuraților</i>	81
<i>Răscoala</i>	84
Hortensia Papadat-Bengescu.....	86
<i>Concert din muzică de Bach</i>	87
G. Călinescu.....	92
<i>Enigma Otiliei</i>	93

Romanul modern subiectiv		
Garabet Ibrăileanu.....	98	
<i>Adela</i>	99	
Camil Petrescu.....	102	
<i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i>	103	
<i>Patul lui Procust</i>	105	
Gib. I. Mihăescu.....	109	
<i>Rusoaica</i>	110	
Romanul experienței		
Max Blecher	114	
<i>Întâmplări în irealitatea imediată</i>	115	
Anton Holban.....	117	
<i>Ioana</i>	118	
Mihail Sebastian.....	120	
<i>De două mii de ani</i>	121	
Mircea Eliade.....	123	
<i>Maitreyi</i>	124	
<i>Nuntă în cer</i>	127	
<i>Noaptea de Sânziene</i>	129	
ROMANUL DUPĂ AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL		133
Romancierii „dezghețului”		
Marin Preda.....	145	
<i>Moromeții</i>	146	
<i>Cel mai iubit dintre pământeni</i>	153	
Eugen Barbu.....	158	
<i>Groapa</i>	159	
<i>Princepele</i>	163	
Petru Dumitriu.....	167	
<i>Cronică de familie</i>	168	
Romanul de analiză și romanul politic		
Constantin Țoiu.....	173	
<i>Galeria cu viță sălbatică</i>	174	
Alexandru Ivasiuc	176	
<i>Racul</i>	177	
Nicolae Breban.....	181	
<i>În absența stăpânilor</i>	182	
<i>Bunavestire</i>	185	
Augustin Buzura.....	188	
<i>Fețele tăcerii</i>	189	

Romanul mitic, alegoric și simbolic

Alexandru Vona.....	192
<i>Ferestrele zidite</i>	193
Fănuș Neagu.....	195
<i>Ingerul a strigat</i>	196
D. R. Popescu.....	199
<i>Vânătoare regală</i>	200
Matei Călinescu.....	204
<i>Viața și opiniile lui Zacharias Lichter</i>	205
Ștefan Bănulescu.....	209
<i>Cartea Milionarului</i>	210
George Bălăiță.....	213
<i>Lumea în două zile</i>	214

Scoala de la Târgoviște

Radu Petrescu.....	220
<i>Matei Iliescu</i>	221
Mircea Horia Simionescu.....	224
<i>Dicționar onomastic</i>	225

Romanul disidenței și al exilului

Paul Goma.....	226
<i>Din calidor</i>	228
Ion D. Sârbu.....	231
<i>Adio, Europa!</i>	232
Dumitru Țepeneag.....	236
<i>Nunțile necesare</i>	237
Norman Manea.....	238
<i>Plicul negru</i>	239

Romancierii bănățeni

Livius Ciocârlie.....	242
<i>Un Burgtheater provincial</i>	243
Sorin Titel.....	246
<i>Țara îndepărtată</i>	246

Scriitura feminină

Gabriela Adameșteanu.....	249
<i>Dimineață pierdută</i>	249
Dana Dumitriu.....	256
<i>Prințul Ghica</i>	257

Romanul postmodern (generația '80)

Ștefan Agopian.....	262
<i>Manualul întâmplărilor</i>	262

Mircea Nedelciu.....	264
<i>Zodia scafandruului</i>	265
Mircea Nedelciu, Adriana Babeți, Mircea Mihăieș.....	267
<i>Femeia în roșu</i>	268
Gheorghe Crăciun	271
<i>Pupa Russa</i>	272
Ioan Groșan.....	274
<i>O sută de ani de zile la porțile Orientului</i>	275
Mircea Cărtărescu	279
<i>Nostalgia</i>	280
Adrian Oțoiu.....	288
<i>Coaja lucrurilor sau Dansând cu Jupuita</i>	289
Bibliografie	295
Bibliografie critică	297
Indexul autorilor și al romanelor	301

I. DRUMUL SPRE ROMAN

Dacă primele romane românești apar în secolul XIX, nu e de ignorat existența (în manuscris, e adevărat) a două scrieri extrem de valoroase, care - unii cercetători nu au ezitat să o afirme - anunță și deschid calea romanului autohton. Publicate cu mare întârziere, cele două opere nu au influențat decât indirect romanul românesc, și asta doar în a doua parte a secolului XX, când tinerii amatori de experiment au descoperit, apreciat și valorizat insolitul, „heterodoxia“ acestora.

Abia în ultimele decenii, *Istoria ieroglifică* și *Țiganiada* și-au găsit un public și, poate, locul meritat: într-o istorie a romanului.

Un precursor: Dimitrie Cantemir

Un adevărat precursor al romanului românesc, prins încă în retorica și stilistica scrierilor „cu cheie” din Evul Mediu, în care simbolistica animalieră acoperă și transfigurează întâmplări și personaje reale - dominat de moralizare și alegorie - este romanul marelui umanist Dimitrie Cantemir *Istoria ieroglifică*. Fără o influență reală asupra romanului autohton - care (re)apare abia în secolul XIX - *Istoria ieroglifică* e, în fond, un „proto-roman”, care nu poate lipsi, însă, dintr-o panoramă a romanului românesc de la origini până în prezent.

Țiganiada: epopee sau roman în versuri?

Tot un „proto-roman” (scris la un secol după cel al lui Dimitrie Cantemir) și tot fără o influență directă și imediată asupra evoluției genului la noi, este până la urmă și *Țiganiada* lui Ion Budai-Deleanu, deși autorul își definește scrierea drept „*un poemation eroi-comico-satiric alcătuit în douăsprezece cântece (...) îmbogățit cu multe însemnări și luări aminte critece, filosofice, istorice, filologhice și gramatece*”. Voit alegorică și parodică (scrisă în perioada 1800-1812 și tipărită în revista „*Buciumul Român*” în 1875-1877, iar în volum separat abia în 1925), *Țiganiada* își propune să introducă „*un gust nou de poezie românească*”, Budai-Deleanu neîndrăznind - după cum mărturisește - să scrie o epopee, ci doar „*o alcătuire poeticească*”. Rezultatul depășește însă intențiile autorului. Fuziunea dintre comic și eroic, forța satirică a textului, detaliile de ordin etnografic și psihologic, alternanța scenelor comice și a celor de o anumită gravitate, structura caleidoscopică a narațiunii fac din *Țiganiada* o operă mult mai complexă. Dacă nu este un roman în adevăratul sens al cuvântului, deși definiția termenului/conceptului evoluează odată cu istoria speciei și în raport cu opera și idealul literaturii (au existat, există și romane în versuri), *Țiganiada* reprezintă un reper extrem de important în drumul care a dus la constituirea și consacrarea acestei specii în literatura română, știut fiind faptul că o asemenea formă epică este foarte permeabilă și deschisă modificărilor de structură și îmbogățirilor de conținut.

Acțiunea textului este suținută de evenimente eterogene, desfășurate pe două planuri (real și fabulos) ceea ce permite dezvoltarea în paralel a subiectului. Multiplicarea nucleelor narative, ampla succesiune a faptelor și derularea lor rapidă dau impresia de cuprindere a unui univers în mișcare (ceata țigănească, oastea lui Vlad, sfinții și demonii se întâlnesc pe cele mai neașteptate traiectorii ale existenței) în vreme ce modificarea repetată a perspectivei naratorului și a distanței lui față de întâmplările descrise, numărul mare de personaje angajate în tot felul de dezbateri conduc la o viziune relativizantă asupra lumii.

Ceea ce atrage însă în primul rând atenția în *Țiganiada* este prezența notelor infrapaginale cu ajutorul cărora se amplifică forța satirei și ia naștere în același timp - după cum observa și Romul Munteanu - „o nouă operă”. Intervențiile lui Criticos, Mitru Perea, Erudițian, Simplițian, Idiotițeanu, P. Nătăroiu, Adevărovici, Părintele Evlaviosu, Arhonda Sufilănvânt conturează un alt spațiu epic. Această structură supraetajată a „poemului” anunțând procedeul postmodernist al intertextualității, exprimă însă în același timp, eliberarea de orice constrângeri stilistice sau tematice, abordarea scrisului cu o oarecare detașare și vizează un public larg, Ion Budai-Deleanu încercând să satisfacă nevoi estetice dintre cele mai diverse - tendințe care sunt specifice mai degrabă romanului.

DIMITRIE CANTEMIR (1673-1723)

În 1673 se naște la Șilișteni Dimitrie Cantemir, fiul serdarului Constantin. Își petrece copilăria la curtea domnească. Studiază limbile elină, latină, slavonă.

În 1688 pleacă la Constantinopol ca zălog al tatălui său pe lângă Înalta Poartă, în locul fratelui Antioh. Își continuă studiile în domeniul limbilor, dar și în domeniul științelor la Marea Școală, Academia Patriarhiei Ortodoxe. După moartea tatălui său, în 1693 boierii îl aleg ca urmaș pentru o scurtă vreme pe Dimitrie Cantemir. Acesta însă nu este confirmat de Poartă, (la intervenția lui Constantin Brâncoveanu, care aduce ca domn al Moldovei pe Constantin Duca). Această intrigă constituie punctul de plecare al *Istoriei ieroglifice*.

În 1698 publică la Iași în limba greacă și în limba română prima sa operă intitulată: *Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul*.

Rămâne împreună cu soția sa Casandra la Istanbul până în 1710.

În 1701 este editată *Logica (Prescurtare a sistemului logicii generale)*. În 1703 redactează *Istoria ieroglifică* și scrie *Tratatul de muzică turcească*. În 1705 strânge documente pentru elaborarea *Istoriei Imperiului Otoman*.

În 1714 este ales membru al Academiei din Berlin.

În 1716 redactează *Descriptio Moldaviae* la solicitarea Academiei din Berlin. Lucrarea va apărea și în limba germană în 1769, iar în 1789 în limba rusă.

În aceeași perioadă scrie *Istoria Imperiului Otoman și Viața lui Constantin Cantemir*, ambele lucrări elaborate în limba latină.

În 1717 lucrează la *Historia Moldo-Vlachica*, proiect ce va fi reluat și publicat sub numele *Hronicul vechimei româno-moldo-vlahilor*.

În 1718 se căsătorește cu prințesa Trubețkoi și este numit consilier al țarului.

În 1723 se stinge din viață personalitatea cea mai complexă a culturii, a literaturii și a istoriei românești până la mijlocul veacului al XVIII-lea, fiind comparat cu Lorenzo de Medici, cu Leibnitz și cu Voltaire.

ISTORIA IEROGLIFICĂ (1705)

SUBIECT

La Arnăuțchiori, lângă Adrianopol, în anul 1703 se ține o adunare a boierimii muntene și moldovene iar reprezentanții celor două monarhii sunt patrupedele, aflate sub semnul Leului (Moldova) și păsările, sub semnul Vulturului (Țara Românească). La această adunare se hotărăște cine să fie domn în Moldova în locul domnitorului mazilit Costantin Duca.

Această scenă a oferit autorului prilejul de a prezenta principalii eroi ai povestirii, care țin discursuri lungi, multe dintre ele dezbătând în special originea Struțocămilei (Mihai Racoviță), candidatul susținut de Corb (Constantin Brâncoveanu).

Singurii care se împotrivesc alegerii sunt Lupul și Ciacalul, dar opoziția lor nu are efect asupra deciziei luate de stăpânul păsărilor. Acesta reușește să convingă un număr mare de moldoveni să-l susțină și, potolind „*pofta lăcomiei*” reprezentanților Cetății Pleonexiei (Istanbul) cu numeroase pungi burdușite, obține tronul dorit.

Struțocămila și camarila sa pleacă în Moldova unde se însoară cu frumoasa Helge. Țara este supusă unei sângeroase exploatare care provoacă răscoala muștelor (țărani). Aceștia năvălesc la banchetul boierilor și le pradă bunătățile.

Partizanii Corbului și ai Struțocămilei îi bănuiesc pe cei doi frați Cantemir Filul (Antioh) și Inorogul (Dimitrie), că ar fi la originea acestor mișcări. Cei doi sunt dornici să urce pe tronul ocupat timp îndelungat de tatăl lor, Monocheroleopardul (Constantin Cantemir) și hotărăsc înlăturarea cu orice mijloace.

Brehnacea (stolnicul Constantin Cantacuzino) și Pardosul (Iordache Ruset) conduc cele două țări după bunul lor plac, pentru că domniile se preocupă de înlăturarea posibililor rivali, unelțind la Poartă prin Hameleon (Scarlat Ruset). Acesta reușește să-l dea pe Inorog crocodililor

(turcii), atrăgându-l la o întrevvedere la Șoimul (Toma Cantacuzino). Acesta din urmă încearcă să stabilească înțelegerea între cele două partide. Inorogul reușește să scape „ungând” cu numeroase pungi pe cei care-l păzeau. Întrevvederea dorită are loc, prilej pentru Cantemir de a prezenta întreaga istorie a conflictului cu Brâncoveanu, care datează încă de pe vremea domniei tatălui său.

Corbul, constrâns de schimbarea raportului de forțe în favoarea Cantemireștilor, care aveau acum susținători de seamă la Poartă și, convins de Șoim, consimte să ducă tratative cu aceștia, realizându-se astfel o împăcare temporară.

Eșecul luptei împotriva Cantemireștilor fusese anunțat Hameleonului de un coșmar cumplit. Filul (care se dovedise infidel fratelui său când acesta încăpuse pe mâna bostangiilor - turcii), ajunge domn, iar Inorogul primește bani pentru moșiile din Muntenia ale soției sale.

Romanul, alcătuit din douăsprezece părți, are la început o scară a numerelor și a cuvintelor străine pe care autorul le va folosi, unele în premieră în limba română. Apare și o scară a numerelor și a cuvintelor tâlcuitoare, dând explicația măștilor.

COMENTARIU CRITIC

Istoria ieroglifică este probabil prima operă literară românească redactată și tipărită în timpul vieții autorului.

Opera are un statut cu totul deosebit. Este privită ca o „*istorie secretă*”, cu o deosebită valoare artistică, aparținând unui mare umanist, Dimitrie Cantemir.

Nicolae Manolescu descoperă în această operă „*rațiuni ludice*”, „*jocuri de om cultivat și inteligent*”.

Aceste două observații plasează opera în sfera artisticului, conferindu-i caracter gratuit în raport cu realitatea istorică.

În mod cert autorul se inspiră din perioada tulbure trăită în Moldova, străbătută de intrigi și lupte crâncene pentru tron. Pretextul operei este istoric, dar rezultatul este artistic. În spatele măștilor se poate ghici identitatea personajelor deghizate, dar și aceea a autorului care poate fi regăsit în lumea personajelor sale.

Încă din introducere autorul mărturisește că instrumentul lingvistic i-a creat probleme, dar alegoria este cea care fascinează în această istorie populată de personaje din lumea animalelor ca în *Le Roman de Renard*.

Procesul de creație a durat puțin, probabil între 1704-1705. Opera se intitulează: *Istoria ieroglifică în douăsprădzece părți împărțită, așijderea cu 760 de sentenții frumos împodobită, la începătură cu scară a numerelor dezvăluitoare, iar la sfârșit cu a numerelor tâlcuitoare*.

Titlul complicat localizează narațiunea. Este vorba despre lupta dintre animalele care îi simbolizează pe boierii moldoveni și păsări

care se referă la cei munteni, luptă influențată de intervenția peștilor, reprezentanții tăcuței împărății a otomanilor.

Dimitrie Cantemir nu se situează pe poziția contemplatorului, ci este personaj principal, toate evenimentele pornesc de la el sau se îndreaptă spre el și de aceea personajele se reflectă în conștiința lui.

Adversarul principal este Corbul, principele Constantin Brâncoveanu, care nu vrea să se alieze cu domnitorul din Moldova, consolidând astfel poziția principatelor în fața Porții Otomane.

Din momentul în care autorul face apel la hieroglifă, el dă operei sale un caracter general, valabil la nivel estetic, dincolo de realitățile istorice prezentate.

Cititorul de astăzi este interesat în mod special de valoarea estetică a romanului, fiind mai atent la construcția savant barocă a narațiunii, la valoarea stilistică a anumitor pagini, la capacitatea autorului de a realiza caracterizarea indirectă a personajelor cu ajutorul gesturilor și prin intermediul limbajului.

Realitatea istorică este transfigurată artistic prin alegorie și prin abundența de mijloace și procedee artistice de tip baroc.

Animalele și păsările se adună pentru a hotărî pe cine să numească drept stăpânitor în împărăția Leului, în locul Vidrei, care nu este pe placul niciunei jivine.

Animalele vor accepta ca stăpân cămila nepăsărită și pasărea necămită. Intervențiile participanților la adunare sunt construite după toate regulile retoricii și cuprind argumente care sugerează erudiția și lecturile vaste ale autorului.

Căsătoria bătrânului conducător cu frumoasa Helge oferă autorului prilejul de a deplânge mariajul nepotrivit.

Intrigile sunt țesute în continuare. Temându-se de influența fiilor Monocheroleopardului, Corbul caută să-l piardă pe Inorog, după ce fusese zădărnicită încercarea Filului de a obține puterea în țara animalelor.

Inorogul află de cursa întinsă și se ascunde în vârful muntelui, devenind intangibil:

Apare cel mai interesant personaj, Hamelonul, care se oferă să-l ajute pe Corb, deși îi este dator Inorogului. Șoimul este ales agent al îndeplinirii planului celor doi și va dezvălui Inorogului planurile secrete puse la cale de Corb.

Discuția Șoimului cu Inorogul invocă cu nostalgie domnia Monocheroleopardului, când totul era bine pentru că tatăl era atotstăpânitor și drept-conducător.

Cantemir își construiește mult mai viguros personajele pe care le urăște. Visul Hamelonului este sugestiv în acest sens. Forțe extreme vor rezolva conflictul la modul convenabil. Filul, animal greoi, fără calități intelectuale, va fi numit stăpân în locul dezavuatei Struțocămile.

Se observă lirismul textului prezent în tânguirea Hameleonului către Soim: „*Eu m-am vechit, m-am vestedzit și ca florile de brumă m-am ovilit*”.

Cel mai important aspect rămâne talentul lui Cantemir de a crea măști, unele de o mare forță satirică, cum ar fi Struțocămila sau Hameleonul, dezvăluind caractere depravate.

Personajele sunt prezentate în antiteză, pentru a scoate în evidență pe de o parte natura decăzută, pe de alta frumusețea, puritatea, (Struțocămila și Helge).

Descrierile dovedesc talentul lui Cantemir care, după observația lui G. Călinescu, are ochi de „*caligraf persan*”.

Maximele, sentințele, proverbele și zicătorile au încărcătură poetică remarcabilă.

La nivelul limbajului observăm alternarea expresiilor populare cu neologismele. Cantemir intelectualizează exprimarea literară, asemenea mai târziu lui Ion Būdai-Deleanu, Bogdan Petriceicu Hasdeu sau Alexandru Odobescu.

Ca operă critică, *Istoria ieroglică* pune în lumină o criză. Este demn de remarcat efortul autorului de a contura realitatea secolului al XVII-lea din perspectivă subiectivă, utilizând alegoria. Urmărind complexitatea conflictului, arta prozatorului de a realiza măști, plasticitatea fragmentelor descriptive și utilizarea unui limbaj cu reale valențe artistice, putem afirma că „*istoria secretă*” a lui Cantemir deschide calea spre dezvoltarea romanului românesc.

ION BUDAI-DELEANU (1760-1820)

Ion Būdai-Deleanu s-a născut la 6 ianuarie 1760 în comuna Cigmău, județul Hunedoara și a murit în 24 august 1820, la Lemberg (Polonia). Autorul român face școala elementară în satul natal și studiază apoi la Gimnaziul din Blaj. Din 1777 el se află în capitala Austriei unde se înscrie la Facultatea de Filosofie. Pregătirea sa în domeniul filosofiei și al teologiei continuă din 1783 la Colegiul „Sfânta Barbara”. Este coleg cu Gheorghe Șincai și Petru Maior și îl are ca prefect de studiu pe Samuil Micu Klein.

Scriitorul este un produs al Iluminismului târziu și al Școlii Ardelene ai căror reprezentanți publicaseră manuale, dicționare, gramatici, lucrări științifice și filologice, angajându-se într-o acțiune de emancipare prin cultură a poporului. Animat de idealuri naționale și revoluționare Ion Būdai-Deleanu are, paralel cu activitatea de traducător, copist, funcționar și secretar al tribunalului provincial din Lemberg, preocupări politice, istorice și filologice ce se concretizează în lucrări atent redactate: *Temeiurile gramaticii*

românești, *Lexicon românesc nemțesc*, *Lexicon pentru cărturari*, *Observații scurte asupra Bucovinei*, *De originibus populorum Transilvaniae* etc.

Opera sa literară este relativ restrânsă, fiind compusă din „poemation-ul eroi-comico-satiric” *Țiganiada* și din poemul neterminat *Trei Viteji*, conceput inițial ca un fragment al *Țiganiadei*, care ajunge la public târziu. Prima variantă a epopeii e tipărită în „*Buciumul român*” în 1875-1877, a doua fiind publicată de Gheorghe Cardaș abia în 1925.

Prin *Țiganiada* Ion Budai-Deleanu dă literaturii române moderne - așa cum arăta Ioana Em. Petrescu - prima capodoperă, dar viziunea lui relativizantă asupra lumii, concepția sa politică, poziția sa asupra mentalităților, asupra moravurilor vremii nu pot fi înțelese decât printr-o contextualizare precisă a creației sale în secolul XVIII și printr-o plasare a autorului pe coordonatele literaturii iluministe.

ȚIGANIADA (1875-1877/volum - 1925)

SUBIECT

Acțiunea *Țiganiadei* se situează în Muntenia secolului al XV-lea. Pentru a se feri de intențiile de trădare ale țiganilor, Vlad Țepeș îi înarmează și îi trimite spre Spăteni, localitate situată între Bărbătești și Inimoasa. Gloatele țigănești adunate între Alba și Flămânda se organizează pe cete: ciurari, argintari, zlătari, căldărari, la urmă venind „*mâncătorii zadarnici de bucate*” și muierile cu prunci, în fruntea cărora se află Corcodel.

Înainte de a pleca, fricoși, țiganii îi cer lui Vodă și „*o pază*” „*ca la primejdie să ne-ajute*”, iar după ce merg o vreme, preferând popasurile dese, ei îi trimit domnitorului o solie pretinzându-i să le scurteze drumul. Călătoria lor este tulburată de vestea pe care o aduce Zăgan ursariul care îi anunță că Romica, cea mai frumoasă fată din tabăra țigănească, fusese răpită de „*cel rău care o învelise într-o ceață deasă*”. Pornind în căutarea ei, Parpangel ajunge la un palat fermecat. Aici îl cunoaște pe Florescul care istorisește faptele de război ale lui Țepeș și îi laudă iscusința. Curtea pierе însă și flăcăul se trezește într-o pădure vrăjită. El bea din apa unui izvor magic și dobândește deodată forță și curaj.

Între timp, țiganii se întâlnesc cu garda lui Vlad Țepeș și, la vederea ostașilor îmbrăcați în haine turcești, se sperie și fug care-nctro. Mai târziu, când se află față în față cu adevărații dușmani, crezând că Vodă vrea să le testeze din nou vitejia, devin mult mai îndrăzneți, impresionându-și adversarii și punându-i pe fugă.

Balanța înclină din ce în ce mai mult în favoarea muntenilor. Vlad năvălește noaptea peste turci și-i nimicește, iar în cer îngerii și Sân Mihai fac față cu bine atacului diavolilor și al Satanei. În timpul goanei